

บทความวิจัย

การจัดการโซ่อุปทาน ความร่วมมือในโซ่อุปทาน ความได้เปรียบ ทางการแข่งขันในการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ

รัฐยา พรหมหิตาทร¹

สุวัฒน์ จรรยาพูน²

(Received: September 1, 2025; Revised: January 30, 2026; Accepted: February 24, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพลเชิงสาเหตุขององค์ประกอบการจัดการโซ่อุปทาน ความร่วมมือในโซ่อุปทาน และความได้เปรียบทางการแข่งขันที่มีผลต่อการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของวิสาหกิจชุมชนในเมืองสมุนไพรต้นแบบ รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือ วิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าเกี่ยวกับสมุนไพรในเมืองสมุนไพรต้นแบบในเขต 9 จังหวัด ได้แก่ นครปฐม สระบุรี ปราจีนบุรี จันทบุรี เชียงราย พิจิตรโลก อุดรธานี สุราษฎร์ธานี และสงขลา จำนวน 420 คนที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของรูปแบบโซ่อุปทานวิสาหกิจชุมชนในเมืองสมุนไพรต้นแบบส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน โมเดลทางทฤษฎีและข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกัน

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยศรีปทุม E-mail: rattaya_ph@mutto.ac.th (Corresponding Author)

² อาจารย์ ดร. วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: suwat.ja@spu.ac.th

และผ่านเกณฑ์การประเมินโมเดลอย่างเหมาะสม และการจัดการโซ่อุปทาน ความร่วมมือในโซ่อุปทาน ความได้เปรียบในการแข่งขัน มีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทั้งนี้จะช่วยเพิ่มองค์ความรู้ด้านการจัดการโซ่อุปทานและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของวิสาหกิจชุมชนในเมืองสมุนไพรต้นแบบ สามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายและแนวทางส่งเสริมความร่วมมือในโซ่อุปทานเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน นอกจากนี้ ยังเป็นแนวทางให้วิสาหกิจชุมชนนำไปปรับใช้ในการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การจัดการโซ่อุปทาน ความร่วมมือในโซ่อุปทาน ความได้เปรียบทางการแข่งขัน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

RESEARCH ARTICLE

Supply Chain Management, Collaboration in Supply Chain, Competitive Advantage in the Development and Promotion of Health Tourism

Rattaya Phromhitathorn¹

Suwat Janyapoon²

Abstract

This research aims to study the relationships and causal influences of supply chain management components, supply chain collaboration, and competitive advantage on the development and promotion of health tourism in community enterprises in the model herbal cities. The research is conducted using a quantitative approach, with the sample consisting of 420 community enterprises that produce herbal products in the model herbal cities across 9 provinces, including Nakhon Pathom, Saraburi, Prachinburi, Chanthaburi, Chiang Rai, Phitsanulok, Udon Thani, Surat Thani, and Songkhla. The sample was selected using simple random sampling. The research instrument used was a questionnaire. Data analysis was conducted using Structural Equation Modeling (SEM). The research findings indicate that the theoretical model and empirical data are

¹ Student, Doctor of Philosophy Program in Logistics and Supply Chain Management, College of Logistics and Supply Chain, Sripatum University, E-mail: rattaya_ph@rmutto.ac.th (Corresponding Author)

² Lecturer, Ph.D., College of Logistics and Supply Chain, Sripatum University, E-mail: suwat.ja@spu.ac.th

consistent and meet the model evaluation criteria. Supply chain management, supply chain collaboration, and competitive advantage have a direct influence on the development and promotion of health tourism. This study contributes to expanding knowledge on supply chain management and wellness tourism of community enterprises in model herbal cities. The findings can be used as supporting information for policy formulation and for promoting supply chain collaboration to enhance competitive advantage. In addition, the results provide practical guidelines for community enterprises to apply in developing and promoting sustainable wellness tourism.

Keywords: Supply Chain Management, Supply Chain Collaboration, Competitive Advantage, Health and Wellness Tourism

บทนำ

การจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) เป็นปัจจัยสำคัญที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กรและสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับธุรกิจ รวมถึงการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลการดำเนินงาน อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรอย่างยั่งยืน (Deesilatham, 2008; Wannarut, 2019) โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันที่ธุรกิจมีความซับซ้อนมากขึ้นและมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลากหลาย ส่งผลให้ความสัมพันธ์ในโซ่อุปทานมีลักษณะเป็นเครือข่าย (Network) ซึ่งมีแรงผลักดันหลักจากความต้องการของลูกค้า (The Stock Exchange of Thailand, 2023) การดำเนินกิจกรรมในโซ่อุปทานจึงจำเป็นต้องมีการร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้จัดหาวัตถุดิบ ผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย และผู้ขนส่ง เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน (Chayavivathnavong & Wongrawit, 2018) ความสำเร็จในการบริหารโซ่อุปทานนั้นขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างคู่ค้า (Suppliers Cooperative Relationship) (Sorath, 2016) ซึ่งความร่วมมือ (Collaboration) ถือเป็นการเชื่อมโยงกระบวนการต่าง ๆ ในระดับที่ลึกซึ้งภายในทุกหน่วยงานหรือบริษัทในโซ่อุปทาน โดยมุ่งเน้นความสัมพันธ์ในการบูรณาการโซ่อุปทาน (Barratt, 2004) และการสร้างความสัมพันธ์ที่มีความร่วมมือกันระหว่างองค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วม (Flynn et al., 2010) การสร้างความร่วมมือในโซ่อุปทานจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ทุกหน่วยงานดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน (Akkaraaree et al., 2015)

โครงการพัฒนาเมืองสมุนไพร (Herb City) เป็นหนึ่งในมาตรการสำคัญที่ถ่ายทอดจากแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560 - 2564 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาสมุนไพรให้เข้าสู่ระบบสุขภาพและเศรษฐกิจแบบครบวงจรในระดับจังหวัดตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง (Prime Minister's Office, 2021) ปัจจุบันมีเมืองสมุนไพรในจำนวน 9 จังหวัด แบ่งออกเป็น 3 คลัสเตอร์ ได้แก่ คลัสเตอร์เกษตร วัตถุดิบสมุนไพร คลัสเตอร์อุตสาหกรรมสมุนไพร และคลัสเตอร์การแพทย์

แผนไทย (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2017) การพัฒนาเมืองสมุนไพรมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างรายได้และอาชีพให้กับชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Ministry of Public Health, 2017) ในขณะเดียวกัน ความต้องการสมุนไพรในตลาดมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง ยา และอาหารเสริมที่นำสมุนไพรมาใช้เป็นวัตถุดิบ ซึ่งคาดว่าตลาดจะเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 6.5 ต่อปี (Kasikorn Research Center, 2020) อย่างไรก็ตาม ปัญหาหลักที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมสมุนไพร คือ การขาดแคลนวัตถุดิบที่เพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งทำให้ต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาแหล่งท้องถิ่นเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการในตลาดได้ (Journal of Agricultural Product Alerts, 2018) ในส่วนของวิสาหกิจชุมชนซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก พบว่ามีปัญหาหลักในด้านการผลิต เช่น การขาดเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ การขาดการพัฒนาด้านนวัตกรรม และการขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ (Pitsawong, 2021) โครงการ OTOP ที่ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่า ยังต้องเผชิญกับความท้าทายในการผลิตและการตลาด (Department of Community Development, 2023)

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยและเอกสารทางวิชาการ ทำการค้นคว้าในฐานข้อมูลวิจัยหลักที่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับนานาชาติที่ครอบคลุมการจัดการโซ่อุปทานสมุนไพรไทย เพื่อครอบคลุมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการบูรณาการความรู้กับการจัดการโซ่อุปทานสมุนไพร จากการศึกษาพบว่ายังขาดการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในโซ่อุปทานสมุนไพรไทย โดยเฉพาะในบริบทของเมืองสมุนไพรต้นแบบที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การบูรณาการระหว่างเกษตรกรวิสาหกิจชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชนในด้านการผลิต การตลาด และการจัดการต้นทุนยังไม่ครบถ้วน นอกจากนี้ ยังขาดการพัฒนากลยุทธ์ที่เชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพในทุกระดับของโซ่อุปทาน ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนถึงปลายน้ำ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและ

ส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมสมุนไพรและการท่องเที่ยว
เชิงสุขภาพ (Ekkasart et al., 2019; Chanthong et al., 2018; Saraphat et
al., 2022)

จากแนวคิดและสภาพปัจจุบันข้างต้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาความสัมพันธ์
และอิทธิพลเชิงสาเหตุขององค์ประกอบการจัดการโซ่อุปทาน ความร่วมมือใน
โซ่อุปทาน และความได้เปรียบทางการแข่งขัน ที่มีผลต่อการพัฒนาและการ
ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของวิสาหกิจชุมชนในเมืองสมุนไพรต้นแบบ
ผลที่ได้มาเป็นแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ ช่วยยกระดับธุรกิจสมุนไพรตั้งแต่
อุตสาหกรรมต้นน้ำ จนถึงอุตสาหกรรมปลายน้ำ สร้างขีดความสามารถในการ
แข่งขันและต่อยอดสู่ธุรกิจท่องเที่ยว และเป็นแรงขับเคลื่อนในด้านเศรษฐกิจ สังคม
และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งหวังที่จะนำพาประเทศไทยไปสู่ประเทศที่มีสังคม
ก้าวหน้า และเศรษฐกิจสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำถามการวิจัย

ความสัมพันธ์และอิทธิพลเชิงสาเหตุขององค์ประกอบการจัดการ
โซ่อุปทาน ความร่วมมือในโซ่อุปทาน และความได้เปรียบทางการแข่งขัน ที่มีผล
ต่อการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของวิสาหกิจชุมชนใน
เมืองสมุนไพรต้นแบบ เป็นอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพลเชิงสาเหตุขององค์ประกอบ
จัดการโซ่อุปทาน ความร่วมมือในโซ่อุปทาน และความได้เปรียบทางการแข่งขัน
ที่มีผลต่อการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของวิสาหกิจชุมชน
ในเมืองสมุนไพรต้นแบบ

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 (H1) การจัดการโซ่อุปทานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อ
ความร่วมมือ

สมมติฐานที่ 2 (H2) การจัดการโซ่อุปทานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน

สมมติฐานที่ 3 (H3) การจัดการโซ่อุปทานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

สมมติฐานที่ 4 (H4) ความร่วมมือของผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

สมมติฐานที่ 5 (H5) ความร่วมมือของผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน

สมมติฐานที่ 6 (H6) ความได้เปรียบทางการแข่งขันมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ทบทวนวรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมในงานวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทาน แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือในโซ่อุปทาน แนวคิดเกี่ยวกับความได้เปรียบในการแข่งขัน และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งมีนักวิชาการหรือนักวิจัยที่ให้นิยามแนวคิด ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทาน การจัดการโซ่อุปทานเป็นกระบวนการที่สำคัญในการวางแผนและควบคุมการไหลของสินค้าและบริการจากแหล่งต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ซึ่งรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดหาวัตถุดิบ การผลิต การขนส่ง และการกระจายสินค้า การจัดการโซ่อุปทานที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยลดต้นทุนในการผลิตและการจัดส่ง เพิ่มความรวดเร็วในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า และเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในตลาด (Suharitdamrong, 2003; Theppitak, 2009; The Stock Exchange of Thailand, 2022) การบูรณาการกระบวนการในโซ่อุปทานนั้นสามารถทำให้การดำเนินงานของธุรกิจมีความราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว เช่น อุตสาหกรรมสมุนไพรและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งการจัดการโซ่อุปทานที่มีประสิทธิภาพสามารถตอบสนอง

ความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็วและตรงจุด (Lambert et al., 1996) อย่างไรก็ตาม ช่องว่างทางทฤษฎีที่พบคือการขาดการศึกษาที่เชื่อมโยงการจัดการโซ่อุปทานกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือในโซ่อุปทาน เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโซ่อุปทาน เช่น ผู้จัดหาวัตถุดิบ ผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย และผู้ขนส่ง โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและลดต้นทุน การสร้างความร่วมมือในโซ่อุปทานมีความสำคัญในการเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน เนื่องจากความร่วมมือจะช่วยให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลและการตัดสินใจร่วมกันเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ การร่วมมือในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การลงทุนด้านเฉพาะทาง การจัดการความเสี่ยงร่วมกัน และการใช้ทรัพยากรร่วมกันสามารถช่วยเพิ่มศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าและช่วยลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน (Barratt, 2004; Flynn et al., 2010) จากการทบทวนช่องว่างทางทฤษฎี พบว่า ความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยังขาดการศึกษาเชิงลึกในการใช้ข้อมูลร่วมกันเพื่อการตัดสินใจในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การวิจัยเพิ่มเติมในด้านนี้จะช่วยให้การตัดสินใจร่วมกันในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับความได้เปรียบในการแข่งขัน เป็นความได้เปรียบทางการแข่งขันในอุตสาหกรรมสมุนไพรและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประกอบด้วยหลายปัจจัย ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การรักษาคุณภาพที่สูง การสร้างความน่าเชื่อถือในการส่งมอบสินค้าและบริการ และการนำนวัตกรรมมาปรับใช้ในผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการต่าง ๆ ในโซ่อุปทานมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันในตลาด การพัฒนานวัตกรรมในผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดีขึ้นจะช่วยให้มีความได้เปรียบทางการแข่งขันในระยะยาว (Porter, 1980; Mentzer, 2001) โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันสูง การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันเป็นปัจจัยที่ช่วยให้

ธุรกิจสามารถเติบโตและดำเนินการได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว (Lambert & Cooper, 2000) ช่องว่างทางทฤษฎีที่พบคือ ยังไม่มีการศึกษาอย่างลึกซึ้งถึง การรวมตัวแปรการจัดการโซ่อุปทานที่มีประสิทธิภาพในบริบทของอุตสาหกรรม สมุนไพรและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขัน และการเชื่อมโยงระหว่างกลยุทธ์การตลาดและการบูรณาการโซ่อุปทานอย่าง สมบูรณ์

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการบูรณาการระหว่างการท่องเที่ยวและสุขภาพ เช่น การจัดการบริการสปา และการบำบัดด้วยสมุนไพร รวมถึงการรับรู้ถึงความปลอดภัย และคุณภาพของบริการสุขภาพที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นในลูกค้าและ นักท่องเที่ยวได้ การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีบทบาท สำคัญในการเสริมสร้างมูลค่าให้กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยการใช้สมุนไพร ท้องถิ่นในบริการต่าง ๆ ช่วยเพิ่มมูลค่าและสร้างความน่าสนใจให้กับธุรกิจ นอกจากนี้ยังสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีศักยภาพและสร้างรายได้ ให้กับชุมชนท้องถิ่น (Kaewklom et al., 2022) ช่องว่างทางทฤษฎี ที่พบคือ การศึกษาการใช้สมุนไพรท้องถิ่นในบริบทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังไม่ เพียงพอและขาดการบูรณาการระหว่างโซ่อุปทานและการตลาดเชิงสุขภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมอุตสาหกรรมนี้ให้เติบโตอย่างยั่งยืนในระยะ ยาว

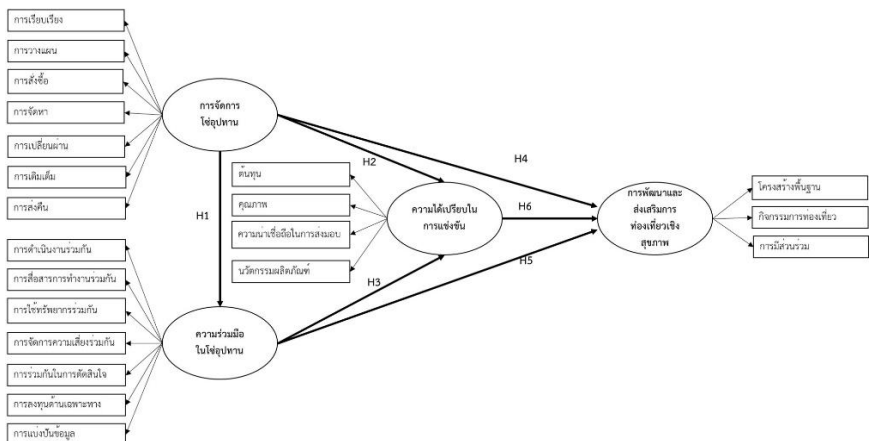
ตารางที่ 1

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นักวิจัย	ปี	แนวคิด/ทฤษฎี ที่ศึกษา	ช่องว่างทางทฤษฎี
Suharitdamrong	2003	การจัดการ โซ่อุปทาน	ขาดการศึกษาที่เชื่อมโยง การจัดการโซ่อุปทานกับ การพัฒนาอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
Barratt	2004	ความร่วมมือใน โซ่อุปทาน	ขาดการศึกษาเชิงลึกในการ ใช้ข้อมูลร่วมกันเพื่อการ ตัดสินใจในการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
Kaewklom et al.	2022	การพัฒนาและ การส่งเสริม การท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ	ขาดการบูรณาการระหว่าง โซ่อุปทานและการตลาดเชิง สุขภาพ
Porter	1998	ความได้เปรียบ ทางการแข่งขัน	ขาดการศึกษาเกี่ยวกับการ รวมตัวแปรรจัดการ โซ่อุปทานในบริบทของการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
Lambert & Cooper	2000	การบูรณาการ โซ่อุปทาน	ยังไม่มีการศึกษาเชิงลึกถึง การบูรณาการการตลาด และโซ่อุปทานใน อุตสาหกรรมสมุนไพรและ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

จากตารางที่ 1 พบว่า ช่องว่างทางทฤษฎีที่พบในแต่ละงานวิจัยมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานของ Suharitdamrong (2003) ซึ่งยังขาดการเชื่อมโยงกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในขณะที่ Barratt (2004) พบว่า การใช้ข้อมูลร่วมกันในการตัดสินใจในโซ่อุปทานยังไม่เพียงพอเพื่อเสริมสร้างการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การศึกษาโดย Kaewklom et al. (2022) ยังขาดการบูรณาการระหว่างโซ่อุปทานและการตลาดเชิงสุขภาพ ซึ่งสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่วนงานวิจัยของ Porter (1980) พบว่า มีช่องว่างในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการโซ่อุปทานและกลยุทธ์การแข่งขันในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นอกจากนี้ Lambert and Cooper (2000) ระบุว่า ยังไม่มีการศึกษาเชิงลึกในการบูรณาการโซ่อุปทานกับการตลาดในอุตสาหกรรมสมุนไพรและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งการบูรณาการทั้งสองด้านนี้จะช่วยให้การดำเนินงานในอุตสาหกรรมดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ วิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าเกี่ยวกับสมุนไพรในเมืองสมุนไพรต้นแบบ ในเขต 9 จังหวัด จัดอยู่ในคลัสเตอร์อุตสาหกรรมสมุนไพร ได้แก่ นครปฐม สระบุรี ปราจีนบุรี และจันทบุรี จำนวน 145 ราย และคลัสเตอร์ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและการแพทย์แผนไทย ได้แก่ เชียงราย พิชญโลก อุตรธานี สุราษฎร์ธานี และสงขลา จำนวน 528 ราย ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ วิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าเกี่ยวกับสมุนไพรในเมืองสมุนไพรต้นแบบ ในเขต 9 จังหวัด จำนวน 673 ราย (Community Enterprise Promotion Division, 2025) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างขึ้นตามข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง โดยใช้สูตร 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ ตามหลักของ Schumacher and Lomax (2010) โดยในการวิจัยมีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 21 ตัวแปร ทำให้ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 420 คน (21×20) ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ปลายปิด ซึ่งได้มีการออกแบบจากผลการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโซ่อุปทาน ความร่วมมือในโซ่อุปทาน ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานของวิสาหกิจชุมชนในเมืองสมุนไพรต้นแบบ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในแบบสอบถามส่วนที่ 2 และ 3 ใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ

การทดสอบเครื่องมือ (1) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หรือค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน โดยค่าคะแนนอยู่ในช่วงมากกว่า 0.50 - 1.00 หมายความว่า ข้อคำถามนั้นตรงตามเนื้อหาหรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวิจัย (Kongsat & Thamwong, 2008) (2) การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถาม จำนวน 30 ตัวอย่าง โดยการหาค่าสหสัมพันธ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's

Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.973 โดยมีค่าความน่าเชื่อถือรายด้าน คือ ด้านการจัดการโซ่อุปทาน เท่ากับ 0.909 ด้านความร่วมมือในโซ่อุปทาน เท่ากับ 0.925 ด้านความได้เปรียบในการแข่งขัน เท่ากับ 0.955 ด้านการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เท่ากับ 0.818 ซึ่งมีค่ามากกว่าเกณฑ์ 0.70 (Nunnally, 1978) หมายความว่า แบบสอบถามที่มีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล (1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ 420 ชุด โดยใช้การลงพื้นที่อุตสาหกรรมสมุนไพรและ Social Network โดยการออกแบบเครื่องมือรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่านแอปพลิเคชัน Google Forms จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ทั้งหมดมาตรวจสอบและคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์เพื่อให้ได้แบบสอบถามตามขนาดของตัวอย่างที่กำหนดแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยเทคนิคทางสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานในขั้นตอนต่อไป (2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ต้องการศึกษา โดยการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารอินเทอร์เน็ต

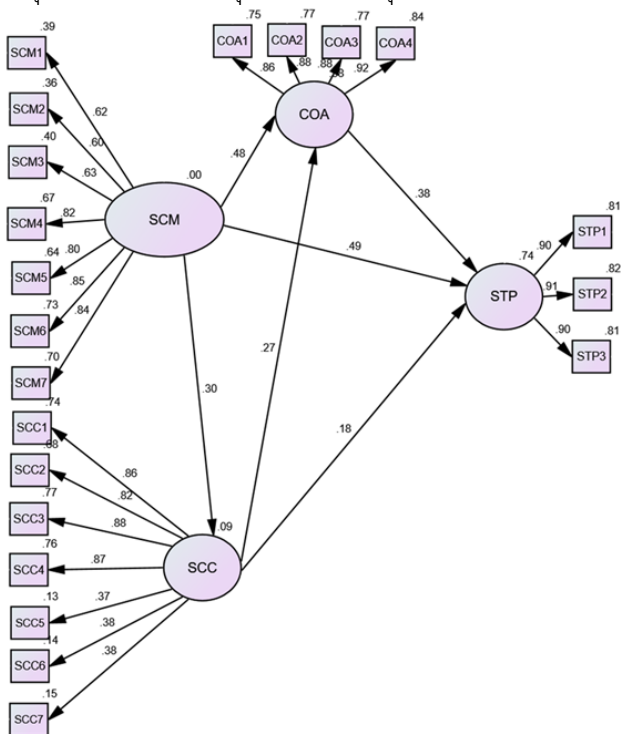
การวิเคราะห์ข้อมูล (1) สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปร คือ ค่าเฉลี่ย การแจกแจงความถี่ ค่าต่ำสุด-สูงสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อให้ได้ภาพรวมของข้อมูล (2) สถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ผ่านค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เพื่อประเมินความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดล โดยใช้วิธีการประมาณค่า Maximum Likelihood (ML) และใช้ดัชนีโมเดลกลมกลืน (Model Fit Indices) ได้แก่ CFI, TLI, RMSEA ตามเกณฑ์การตัดสินใจความเหมาะสมของโมเดลในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) โดยค่าของ CFI (Comparative Fit Index) และ TLI (Tucker-Lewis Index) ควรมีค่ามากกว่า 0.90 ส่วนค่า RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) ควรมีค่าน้อยกว่า 0.08 ค่า Relative Chi-Square (χ^2/df) ควรมีค่าน้อยกว่า หรือเท่ากับ 2 นอกจากนี้ GFI (Goodness of Fit

Index) และ AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index) ควรมีค่ามากกว่า หรือเท่ากับ 0.95 (Diamantopoulos & Siguaw, 2000)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการโซ่อุปทาน ความร่วมมือในโซ่อุปทาน ความได้เปรียบทางการแข่งขัน ในการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สามารถแสดงผลลัพธ์จากการวิจัยได้ ดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพลเชิงสาเหตุขององค์ประกอบการจัดการโซ่อุปทาน ความร่วมมือในโซ่อุปทาน และ ความได้เปรียบทางการแข่งขัน ที่มีผลต่อการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของวิสาหกิจชุมชนในเมืองสมุนไพรต้นแบบ ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ (Path Analysis)

จากภาพที่ 2 แสดงผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล (Measures of the Model Fit) พบว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่น่าพอใจ โดยค่า χ^2/df เท่ากับ 1.008 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (น้อยกว่า 2.00) บ่งชี้ถึงความสมมูลระหว่างโมเดลและข้อมูลจริง ค่า AGFI เท่ากับ 0.870 แม้จะต่ำกว่าเกณฑ์ที่แนะนำ (> 0.90) แต่ยังถือว่าอยู่ในระดับใกล้เคียงที่สามารถยอมรับได้ ส่วนค่า RMSEA เท่ากับ 0.049 ต่ำกว่า 0.05 แสดงถึงความคลาดเคลื่อนของโมเดลในระดับต่ำและอยู่ในช่วงที่ดีมาก แม้ว่าค่า p-value จะมีนัยสำคัญ ($p = 0.000$) อันเป็นข้อจำกัดของสถิติไคสแควร์ที่ไวต่อขนาดกลุ่มตัวอย่าง แต่เมื่อพิจารณาค่าดัชนีอื่นประกอบตามแนวทางของ Hair et al. (2019) สามารถสรุปได้ว่าโมเดลมีความเหมาะสมเพียงพอสำหรับการตีความเชิงสาเหตุต่อไป

ตารางที่ 2

แสดงผลการคำนวณค่าอิทธิพลรวม (Standardized Total Effect) อิทธิพลทางตรง (Direct Effect) และอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect)

ลำดับที่	Path	DE	IE	TE
1	SCM→SCC	0.376	0.000	0.376
2	SCM→COA	0.386	0.074	0.460
3	SCC→COA	0.384	0.270	0.654
4	SCM→STP	0.075	0.103	0.178
5	SCC→STP	0.197	0.000	0.197
6	COA→STP	0.525	0.000	0.525

จากตารางที่ 2 แสดงผลอิทธิพลเชิงสาเหตุขององค์ประกอบการจัดการโซ่อุปทาน ความร่วมมือในโซ่อุปทาน และความได้เปรียบทางการแข่งขันที่มีผลต่อการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของวิสาหกิจชุมชนในเมืองสมุนไพรต้นแบบ พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมสูงที่สุดต่อการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพคือ ความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยมีค่า

อิทธิพลรวมเท่ากับ 0.525 แสดงให้เห็นว่า การมีผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ความน่าเชื่อถือ และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของวิสาหกิจชุมชนมีบทบาทสำคัญที่สุดในการสนับสนุนศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

สำหรับตัวแปรความร่วมมือในโซ่อุปทาน พบว่า มีอิทธิพลรวมต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันเท่ากับ 0.197 ซึ่งสะท้อนว่าการประสานงาน การแบ่งปันข้อมูล และความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการในเครือข่ายมีส่วนช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ ระดับความร่วมมือยังมีอิทธิพลโดยตรงต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับต่ำ โดยมีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.197 แม้จะอยู่ในระดับไม่สูงนัก แต่ยังมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งบ่งชี้ว่าความร่วมมือยังคงมีบทบาทเชิงสนับสนุนต่อผลลัพธ์ปลายทาง

ในด้านของการจัดการโซ่อุปทาน ผลการศึกษาพบว่า มีอิทธิพลโดยตรงต่อความร่วมมือในโซ่อุปทาน โดยมีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.376 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการด้านวัตถุดิบ การผลิต และการกระจายสินค้าอย่างเป็นระบบสามารถส่งเสริมระดับความร่วมมือของเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การจัดการโซ่อุปทานยังส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วย อิทธิพลรวมเท่ากับ 0.460 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนว่าการบริหารจัดการภายในโซ่อุปทานที่มีประสิทธิภาพช่วยสร้างต้นทุนทางการแข่งขันให้แก่ชุมชนได้เป็นอย่างดี

เมื่อพิจารณาอิทธิพลรวมต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า การจัดการโซ่อุปทานมีอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.178 ซึ่งถือว่าต่ำที่สุดในโมเดล สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ว่าผลลัพธ์เชิงการท่องเที่ยวมักเกิดขึ้นผ่านตัวแปรกลาง ไม่ใช่เกิดจากการจัดการโซ่อุปทานโดยตรง

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์อิทธิพลจากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขันเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญสูงสุดในการกำหนดศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่วนความร่วมมือในโซ่อุปทาน ทำหน้าที่เป็นกลไกตัวกลางที่เชื่อมโยงผลของการจัดการโซ่อุปทานไปสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขันและผลลัพธ์เชิงการท่องเที่ยว ทั้งหมดนี้สะท้อนความสัมพันธ์เชิงบวกและสอดคล้องตามกรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาโมเดล

สรุปและอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพลเชิงสาเหตุขององค์ประกอบการจัดการโซ่อุปทาน ความร่วมมือในโซ่อุปทาน และความได้เปรียบทางการแข่งขัน ที่มีผลต่อการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของวิสาหกิจชุมชนในเมืองสมุนไพรต้นแบบ พบว่าแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการโซ่อุปทาน ความร่วมมือในโซ่อุปทาน และความได้เปรียบทางการแข่งขัน ที่ส่งผลต่อการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่เมืองสมุนไพรต้นแบบ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่เหมาะสม โดยค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล เช่น ค่า χ^2/df เท่ากับ 1.008 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.049 และค่า AGFI เท่ากับ 0.870 อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างความสัมพันธ์ที่กำหนดขึ้นมีความสมเหตุสมผลและสามารถนำไปใช้ตีความเชิงสาเหตุได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับ Hair et al. (2019) ที่ระบุว่าควรอาศัยดัชนีหลายตัวประกอบกันในการตัดสินความเหมาะสมของโมเดล SEM

ผลการศึกษายังพบว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขัน เป็นตัวแปรที่มีผลสูงที่สุดต่อการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีค่าอิทธิพลรวม 0.525 สะท้อนว่าคุณภาพมาตรฐานของผลิตภัณฑ์สมุนไพร ความน่าเชื่อถือ และอัตลักษณ์ท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Saraphat et al. (2022) ที่ระบุว่า กลุ่มผู้ผลิตสมุนไพรที่มีคุณภาพสูงสามารถสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของความร่วมมือในโซ่อุปทาน ผลวิจัยชี้ให้เห็นว่า ความร่วมมือมีบทบาทสำคัญต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยมีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.197 แม้ไม่สูงมากนักแต่ยังมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับแนวคิดของ Lambert, Knemeyer and Gardner (2004) ที่อธิบายว่าความร่วมมือช่วยเพิ่มความยืดหยุ่น ลดความไม่แน่นอน และส่งผลให้เครือข่ายสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ งานวิจัยของ Chanthong et al. (2018) ยังสนับสนุนว่า

ความร่วมมือระหว่างผู้ผลิต ผู้แปรรูป และหน่วยงานท้องถิ่น ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดปัญหาวัตถุดิบขาดแคลน ซึ่งสะท้อนกับผลการวิจัยในครั้งนี้อย่างชัดเจน

ในด้านของการจัดการโซ่อุปทาน (SCM) ผลการวิเคราะห์ยืนยันว่า SCM มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความร่วมมือและความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยมีค่าอิทธิพลรวม 0.376 และ 0.460 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานของ Wannarut (2019) และ Lambert and Cooper (2000) ที่ระบุว่า ระบบโซ่อุปทานที่มีประสิทธิภาพจะช่วยประสานงาน ลดความสูญเปล่า และเพิ่มความคล่องตัวให้กับองค์กร ซึ่งช่วยสร้างความพร้อมในการแข่งขันและรองรับอุตสาหกรรมที่ต้องการมาตรฐานสูง เช่น อุตสาหกรรมสมุนไพรและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า อิทธิพลรวมของ SCM ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอยู่ในระดับต่ำสุด (0.178) สะท้อนว่าผลลัพธ์ด้านการท่องเที่ยวไม่ได้เกิดจาก SCM โดยตรง แต่เกิดจากการทำงานของตัวแปรเชิงกลไก โดยเฉพาะความร่วมมือและความได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Frohlich and Westbrook (2001) ที่ชี้ว่าห่วงโซ่อุปทานจะส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ปลายทางผ่านระบบความสัมพันธ์และการประสานงานภายในเครือข่ายมากกว่าผลโดยตรง

โดยสรุป ผลการศึกษานี้ยืนยันว่า การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในบริบทเมืองสมุนไพรต้นแบบจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการของการจัดการโซ่อุปทาน ความร่วมมือในเครือข่าย และกลยุทธ์สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันร่วมกัน โมเดลที่พัฒนาขึ้นจึงมีศักยภาพในการนำไปใช้วางแผนเชิงนโยบายและสนับสนุนการยกระดับอุตสาหกรรมสมุนไพรควบคู่กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาครั้งนี้ผู้ประกอบการสามารถนำไปวางแผนแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการโซ่อุปทานวิสาหกิจชุมชนในเมืองสมุนไพรต้นแบบส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ดังนี้

(1) ควรส่งเสริมการประสานงานระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโซ่อุปทานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ลดต้นทุน และตอบสนองความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (2) ควรพิจารณาการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการโซ่อุปทาน เช่น การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เชื่อมโยงผู้ประกอบการและลูกค้าเพื่อเพิ่มความสะดวกและรวดเร็วในการบริการ (3) ควรส่งเสริมการพัฒนาความยืดหยุ่นในการดำเนินงานของโซ่อุปทาน เพื่อให้สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดได้อย่างทันทั่วทั้ง (4) ควรใช้กลยุทธ์การบูรณาการโซ่อุปทานเพื่อเพิ่มคุณภาพบริการ และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (5) ควรจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการบริหารจัดการโซ่อุปทานให้แก่ผู้ประกอบการในวิสาหกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน และ (6) ควรดำเนินการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดจากการพัฒนาโซ่อุปทานในวิสาหกิจชุมชน เพื่อประเมินความสำเร็จและการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว

ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต (1) ควรขยายการวิจัยไปยังพื้นที่หรือภูมิภาคอื่น ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อทดสอบความเหมาะสมของโซ่อุปทานในบริบทที่แตกต่างกันและให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และ (2) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาโซ่อุปทานที่สามารถรองรับการเติบโตในระยะยาว โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม เพื่อให้การพัฒนามีความยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- Akkaraaree, K., Chayavivathnavong, C., & Wongrawit, P. (2015). *Development of collaboration models in the upstream supply chain of palm oil and palm oil products in Thailand: A case study of Trang and Krabi provinces*. Research and Development Department, Prince of Songkla University.

- Barratt, M. (2004). Understanding the meaning of collaboration in the supply chain. *Supply Chain Management: An International Journal*, 9(1), 30-42.
- Boon-itt, S., Wong, C. Y., & Wong, C. W. Y. (2013). The combined effects of internal and external supply chain integration on product innovation. *Journal of Business Logistics*, 32(3), 122-130.
- Bunes, C. (1998). *Working in partnership: Best practice in customer-supplier relations*. Gower Publishing.
- Chanthong, A., Boon-itt, S., & Chan, F. T. S. (2018). The impact of supply chain collaboration on the performance of the Thai automotive parts industry. *Journal of Operations Management*, 28(2), 58-71.
- Chayavivathnavong, C., & Wongrawit, P. (2018). Supply chain management in sustainable tourism: The case of herbal cities. *Tourism Management*, 35(1), 1-12.
- Community Enterprise Promotion Division. (2025). *List of community enterprises/community enterprise networks*. <https://smce2023.doae.go.th/ProductCategory/SmceCategory.php>
- Daft, R. L. (2018). *The leadership experience*. Cengage Learning.
- Deesilatham, K. (2008). *Logistics and supply chain management for the new competition*. Than Printing.
- Department of Community Development. (2023). *OTOP herbal product entrepreneurs*. <https://cep.cdd.go.th/otopdata>
- Ekkasart, E., Boon-itt, S., & Swink, M. (2019). Supply chain strategies for creating competitive advantage in the herbal products industry. *Journal of Business Administration*, 8(2), 22-46.

- Flynn, B. B., Huo, B., & Zhao, X. (2010). The impact of supply chain integration on performance: A contingency and configuration approach. *Journal of Operations Management*, 28(1), 58-71.
- Frohlich, M. T., & Westbrook, R. (2001). Arcs of integration: An international study of supply chain strategies. *Journal of Operations Management*, 19(2), 185-200.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate data analysis (8th ed.)*. Cengage Learning.
- Journal of Agricultural Product Alerts. (2018). *Starting the path to developing Herbal Plants from Thai wisdom to the global market*. <https://warning.acfs.go.th/th/e-magazine/?page=53#book/page1>
- Kaewklom, U., Boon-itt, S., & Rakwatin, P. (2022). Supply chain management of herbal products for community enterprises in Nakhon Pathom Province. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 4(2), 16-25.
- Kasikorn Research Center. (2020). *Time to harvest the herbal market*. https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEAnalysis/Documents/Herb_Market.pdf
- Kongsat, P., & Thamwong, J. (2008). Herbal industry and supply chain integration. *Journal of Agricultural Economics*, 10(1), 35-50.
- Mentzer, J. T. (2001). Defining supply chain management. *Journal of Business Logistics*, 22(2), 1-25.

- Ministry of Public Health. (2017). *National master plan for Thai herb development 2017-2022*.
<https://dmsic.moph.go.th/index/detail/6938>
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric methods*. McGraw-Hill.
- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2017). *National master plan for Thai herb development 2017-2026*.
https://www.opsmoac.go.th/sustainable_agri-knowledge-files-431291791813
- Pitsawong, S. (2021). Development of OTOP products to promote knowledge networks in Surin Province. *Community Research and Social Development Journal*, 15(4), 28-41.
- Porter, M. E. (1980). *Competitive strategy: Techniques for analyzing industries and competitors*. Free Press.
- Prime Minister's Office. (2021). *Herbal cities: A development project*. https://pmi.opm.go.th/inspect_main/uploadfiles
- Saraphat, S., Boon-itt, S., & Nyoman, P. J. (2022). Supply chain relationships and their impact on supplier performance. *Journal of Business Research*, 7(9), 460-476.
- Schumacher, R. E., & Lomax, R. G. (2010). *A beginner's guide to structural equation modeling*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Siguaw, J. A., Simpson, P. M., & Baker, T. L. (2000). The role of collaboration in supply chain performance. *Journal of Operations Management*, 18(5), 357-375.
- Sorath, T. (2016). Supply chain management strategies and their impact on performance. *Journal of Business Logistics*, 28(1), 45-63.

- Suharitdamrong, W. (2003). *Logistics and supply chain management for the new competition*. Than Printing.
- Tennyson, D. (2000). Managing supply chain complexity. *Journal of Business Strategy*, 23(3), 112-120.
- Theppitak, T. (2009). *A study on readiness and adjustment of the Thai logistics service provider sector for liberalization of trade services: A case study*. [Master's thesis, University of the Thai Chamber of Commerce]. UTCC Scholar Repository. <https://scholar.utcc.ac.th/entities/publication/f05bb7b4-3d3a-4aee-8de5-0b6d1dfca45d>
- The Stock Exchange of Thailand. (2022). *Sustainable supply chain management*. <https://www.set.or.th>
- UNWTO. (2018). *Tourism and sustainability*. World Tourism Organization.
- Wannarut, S. (2019). Competitive advantage through supply chain management. *Journal of Supply Chain Management*, 32(4), 63-74.